

**Алла
Олександрівна
ЯРОШЕНКО**

Директор Інституту соціальної роботи і управління Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, доктор філософських наук, професор.

Автор понад 40 публікацій.

Director of the Institute of Social Work and Management of the National Pedagogical Dragomanov University, Doctor of Philosophy, Professor.

Author of more than 40 publications.

СОЛІДАРНІСТЬ ЯК ВИЩА СОЦІАЛЬНА ЦІННІСТЬ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

Соціально-педагогічна солідарність майбутнього педагога повинна бути направлена на виховання громадських цінностей, самодопомогу і взаємодопомогу та виступати як ідейно-теоретична платформа виховання соціальної ініціативності, що дозволяє кожну дитину розглядати як повноцінну особистість.

Вища школа сьогодні в Україні переживає процес модернізації, який спрямований на входження у Європейський простір, збереження національних традицій вищої освіти, на підготовку фахівців міжнародного рівня і високодуховних людей, здатних до ствердження і збагачення духовних цінностей. Це викликає необхідність розробки нових наукових підходів до виховання студентської молоді у вищих навчальних закладах педагогічного напрямку в умовах полікультурного простору, гострої потреби в міжкультурних комунікаціях, що забезпечують духовну спрямованість планетарного виховання.

Саме педагог забезпечує у суспільстві відтворення та трансляцію цінностей, здійснює зв'язок поколінь і духовного досвіду людства. Однією з таких цінностей є **солідарність**, що в практичній площині, зводиться до солідарної дії з метою досягнення спільної мети.

Дослідження питання солідарності в контексті педагогічно дискурсу пов'язане із вивченням структури освітньої системи та механізмів протікання навчально-виховних процесів. Солідарність як соціальна (гуманітарна) і педагогічна цінність висвітлюється в наукових розвідках А. Гофмана, М. Лумана, О. Конта, Е. Дюркгейма, Ф. Фукуями, В. Ядова та цілої плеяди інших науковців. Так, Е. Дюркгейм заглиблюючись в ідею суспільної солідарності та виділяючи такі типи як механічну солідарність та органічну, розглядав солідарність як вищий моральний принцип, вищу універсальну цінність.

Особистість може розвиватися тільки в соціальних умовах. І коли ми

говоримо про підготовку майбутнього педагога, наголошуємо на важливості освітнього процесу, що повинен не пригнічувати, а живити особистість, а, з іншого боку, щоб особистість виявляла себе не в грубому самоствердженні, а в справжньому співробітництві з іншими людьми. Розвиток солідарності не є тільки вимогою життя, а це і шлях, визначений природою для людини. А відтак життя у суспільстві – це природний стан людини, у той же час, розвиток солідарності – найкращий засіб для створення нормальних умов формування особистості.

При цьому поряд з поняттям солідарності в рамках підготовки майбутнього педагога доцільно звернутися до поняття соціально-педагогічної солідарності. Адже, щоб навчати та виховувати інших, педагог повинен відчувати себе значимим елементом державно громадського будівництва, соціально ініціативною і відповідальною людиною.

Соціально-педагогічна солідарність майбутнього педагога повинна проявлятися на різних рівнях взаємодії окремих громадян, суспільства і держави. Йдеться про взаємовплив державних і громадських інтересів, коли він може проявити себе як особу на рівнях:

– людина-людина (благодійний рівень), що припускає підтримку природної життєдіяльності людини: народження, материнство, батьківство, дитинство, освіта, соціальне благополуччя;

– людина-природа (екологічний рівень), що припускає захист екологічних інтересів людей (здоров'я людини, безпека місця його існування,

якість харчових продуктів, споживаної води, повітря та ін.);

– людина-виробництво (соціально-економічний рівень), що припускає гарантоване право на працю і відповідну професійну освіту, охорону, поліпшення умов праці і освіти;

– людина-суспільство (культурний та інформаційний рівень), що передбачає взаємодію поколінь, співпраця людей різних вікових і соціальних груп, створення доступної для кожної людини культурно-освітнього і інформаційного місця існування;

– людина-держава (соціально-політичний рівень), що припускає забезпечення соціальної справедливості, відповідність між дійсною роллю особи, групи в житті суспільства і соціальним статусом людини, заслугами людей та їх заохоченням.

Отже, майбутній педагог як соціально активна особистість, відповідальна як за себе так і групу дітей (клас) з яким він працює. Виходячи з цього та орієнтуючись на те, що робота майбутнього вчителя пов'язана з групою дітей вчитель повинен досліджуючи солідарність у контексті внутрішньогрупової та міжгрупової взаємодії. Солідарність може виступати в якості функціональної характеристики соціальної групи, яка демонструє внутрішньогрупову єдність і є її інтегратором.

Виникнення солідарності як явища групової свідомості безпосередньо пов'язане із процесом ідентифікації дитини з певною групою. Зокрема, включення підлітка в структуру певної групи передбачає засвоєння, дотримання та діяльнісне

відтворення ним іманентних групових аксіологічно-регуляторних конструктів. Відповідно, засвоєння даних конструктів веде до початку процесу часткового співставлення власного індивідуального "Я" з груповим "Ми", інтенсифікація ж даного процесу призводить до повної ідентифікації індивіда з групою, що безпосередньо відображається як на когнітивному, так і на поведінковому рівнях. Власне співставлення з групою є тим етапом на якому в дитини виникає почуття зацікавленості та симпатії до певної соціальної групи, яка веде до активного сприйняття і засвоєння фундаментальних ціннісно-нормативних орієнтацій групи.

Саме внаслідок такої інтеріоризації відбувається включення індивіда в групу з подальшим усвідомленням групової приналежності та появою почуття відповідальності за іншого члена групи. Про це відзначає російський соціолог В. Ядов. Вчений стверджує, солідарність як феномен групової свідомості базується на самоідентифікації індивіда з певною спільнотою, яка сприймається в якості своєї, представники якої переслідують спільні інтереси, спроможні на групові дії для реалізації цих інтересів, заради чого індивід як делегує власній групі частину відповідальності за себе, так і готовий прийняти певну частину відповідальності за інших [1, с. 48-52].

Стосовно ж солідарності як групового інтегратора, що спрямовує напрям спільних дій, то науковий інтерес викликає процес її формування та наповнення її ціннісним змістом. Це стає можливим з огляду на існування такого показника групової солідарності як

соціальна участь, що може виражатися у благодійній діяльності, волонтерській роботі, підтримці інших.

З позицій соціально-педагогічної солідарності створене дорослими, педагогами виховний простір (школа, дитячий табір, громадська організація та ін.) стає чинником розвитку дитини, молодій людині, коли вихованцеві надається можливість виступити творцем, творцем. В цьому випадку середовище приймається дитиною як "своя", створена своїми силами, за підтримки досвідчених дорослих. Таке

середовище не викликає відчуження, бажання руйнувати, протиставляти себе іншим.

Таким чином, соціально-педагогічна солідарність майбутнього педагога повинна бути направлена на виховання громадських цінностей, самопомогу і взаємодопомогу та виступати як ідейно-теоретична платформа виховання соціальної ініціативності, що дозволяє кожну дитину розглядати як повноцінну особистість.

Література

1. Малиношевський Р. В. Солідарність як базова соціальна цінність малих груп підлітків / Сучасний виховний процес: сутність та інноваційний потенціал // Матеріали наук.-практ. конференції (за результатами

науково-дослідної роботи Інституту проблем виховання НАПН України у 2010 році) / за ред. І. Д. Бега, О. В. Мельника. – Івано-Франківськ: Вид-во "Тіповіт", 2011. – Вип. 1. – 236 с.

**ЯРОШЕНКО АЛЛА
АЛЕКСАНДРОВНА. СОЛИДАРНОСТЬ
КАК ВЫСШАЯ СОЦИАЛЬНАЯ
ЦЕННОСТЬ БУДУЩИХ ПЕДАГОГОВ**

Социальная-педагогическая солидарность будущего педагога должна быть направлена на воспитание общественных ценностей, самопомощь и взаимопомощь и выступать как идейно-теоретическая платформа воспитания социальной инициативности, позволяющий рассматривать каждого ребенка как полноценную личность.

**YAROSHENKO ALLA. SOLIDARITY AS
A HIGHER SOCIAL VALUE OF
FUTURE TEACHERS**

Social and pedagogical solidarity of future teachers should be aimed at educating of public values, self-help and mutual help and serve as ideological and theoretical basis of social education initiative that allows to considerate each child as valuable person.